

İç Çatışma Sonrası Kolombiya'da Barış İnşası Süreci*

Peacebuilding Process in Post-Civil Conflict Colombia

Ceren UYSAL OĞUZ** - E. Nur SEZEK***

Öz

Kolombiya'da 1964 yılında FARC-EP ile başlayan silahlı çatışma 2016 yılında imzalanan "Silahlı Çatışmayı Sonlandırmak ve İstikrarlı ve Sürekli Bir Barış İnşa Etmek İçin Nihai Sözleşme" isimli barış anlaşması ile sona ermiş ve barış inşası süreci başlamıştır. Kalıcı barışı elde etmenin yolu barış anlaşmasının uygulanması ve çatışma döneminden kalan sorunların çözülüp gereken toplumsal, siyasal ve ekonomik dönüşümlerin sağlanmasıdır. Kolombiya hükümeti ve FARC-EP tarafından barış anlaşmasının uygulamasının tamamlanması için 15 yıllık hedef süre belirlenmiştir. Anlaşmanın altı temel maddesi, kapsamlı tarım reformu; siyasi katılım; silahlı çatışmayı sonlandırma; yasa dışı uyuşturucu probleminin çözümü; mağdurlar üzerine anlaşma; uygulama, doğrulama ve kamu onayı başlıklarından oluşmaktadır. Anlaşmanın uygulanması tamamlanmazsa kalıcı barışı elde etmek için öngörülen dönüşümler yeterli olmayacaktır. Bu çalışmada anlaşmanın altı ana maddesinin uygulanma hızları ve toplumsal, siyasal ve ekonomik alanda başlayan dönüşümler "Kolombiya'da barış inşası sürecinin olumlu ilerlediği ileri sürülebilir mi?" sorusu çerçevesinde incelenmiştir. Ayrıca barış inşasının önündeki engeller tartışılmıştır. Bu bağlamda, anlaşmanın dört temel maddesinin uygulamasında hedefin oldukça altında kaldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte hedeflenen toplumsal, siyasal ve ekonomik dönüşümlerin olumlu ilerlediği gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kolombiya, FARC-EP, Barış Anlaşması, Barış Anlaşmasının Uygulanması, Barış İnşası.

Abstract

The armed conflict in Colombia with the FARC-EP that started in 1964, ended with the "Final Agreement to End the Armed Conflict and Build a Stable and Lasting Peace" in 2016 and the peacebuilding process began. The way to achieve a lasting peace is to implement the peace agreement and solve the problems of the conflict period and achieve the necessary social, political, and economic transformations. It is decided by the Colombian government and the FARC-EP to complete the implementation of the agreement in 15 years. The main points of the agreement are comprehensive rural reform; political participation; end of the conflict; solution to the illicit drugs problem; agreement regarding the victims of the conflict; implementation, verification and public endorsement. If the implementation process is not completed, the projected reforms would not be enough to achieve a lasting peace. This study analyses the implementation rates of the six main points of the agreement and examines the social, political, and

Makale Geliş Tarihi: 21.09.2020. Makale Kabul Tarihi: 11.09.2021.

* Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde savunulan "Kolombiya Devleti ile FARC Arasındaki Barış Anlaşması ve Kolombiya'da Barış Anlaşması Sonrası Süreç" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-mail: cuysaloguz@akdeniz.edu.tr; ORCID ID: 0000-0001-7342-0362.

*** Doktora öğrencisi, Political Studies, Universidad Externado de Colombia, Bogotá, E-mail: eminenursezek@gmail.com; ORCID ID: 000-003-3399-5721.

economic reforms in the country within the framework of the following research question: "Could it be anticipated that the peacebuilding process in Colombia has progressed positively?" Moreover, the study discusses the reasons of the obstructions in the peacebuilding process. Findings of the study show that the implementation rates of the four main points of the agreement have been well below the target. However, it is observed that the progress of the social, political, and economic transformations has been positive.

Key Words: Colombia, FARC-EP, Peace Agreement, Implementation of the Peace Agreement, Peacebuilding.

Giriş

Kolombiya'da 1964 yılında devlet güçleri ve Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri-Halk Ordusu (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia-Ejército del Pueblo*, FARC-EP) arasında başlayan çatışma, taraflar arasında Kasım 2016'da imzalanan barış anlaşması ile sona ermiştir. Barış anlaşması, Kasım 2012'de Küba'nın başkenti Havana'da başlayan ve La Habana müzakereleri olarak adlandırılan sürecin temel gündem maddelerinden yola çıkarak belirlenen öncelikli noktaları içermektedir. Buna göre barış anlaşması, kapsamlı tarım reformu; siyasi katılım; silahlı çatışmayı sonlandırma; yasa dışı uyuşturucu probleminin çözümü; mağdurlar üzerine anlaşma; uygulama, doğrulama ve kamu onayı olmak üzere altı temel maddeden oluşmaktadır. Resmî ismi "Silahlı Çatışmayı Sonlandırmak ve İstikrarlı ve Sürekli Bir Barış İnşa Etmek İçin Nihai Sözleşme" olan barış anlaşması, söz konusu altı temel maddenin alt başlıklarından oluşan dört bölüm ve toplamda 59 konu başlığı içermektedir. Kolombiya'da kalıcı ve sürdürülebilir barışın sağlanabilmesi ve çatışma döneminden kalan sorunların çözülmesi, anlaşmanın uygulanması ve hedeflenen toplumsal, ekonomik ve siyasi dönüşümlerin hayata geçirilmesi ile mümkün olacaktır. Dolayısıyla, anlaşmanın imzalanmasının ardından barış inşası süreci başlamıştır.

Bu makalede, Kolombiya'da FARC-EP ile imzalanan barış anlaşmasının ardından yaşanan gelişmeler değerlendirilerek "Kolombiya'da başlayan barış inşası sürecinin olumlu ilerlediği ileri sürülebilir mi?" sorusundan yola çıkılarak anlaşmanın uygulanması sağlanamaz ve toplumsal, siyasal, ekonomik dönüşümler gerçekleştirilemez ise kalıcı ve sürdürülebilir barışın elde edilmesinin uzun zaman alacağı varsayımı araştırılmıştır. Makalenin araştırma sorusu çerçevesinde, anlaşmanın altı temel maddesinin uygulanma hızları ve gerçekleşen dönüşümlerin barış inşası sürecine etkileri analiz edilmiştir. Kapsamlı literatür taraması, anlaşma metninin ve uygulama sürecini ölçen raporların analizi ve Kolombiya'nın başkenti Bogotá'da Mart-Eylül 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilen gözlemler çerçevesinde hem nicel hem nitel araştırma yöntemleri kullanılarak ülkedeki değişimler ve anlaşmanın uygulama sürecine bağlı olarak barış inşasının ilerleyişi irdelenmiştir. Bu çerçevede ilk başlıkta, çatışma çözümü ve barış çalışmaları literatürüne göre bir çatışmanın ardından barış inşası sürecinin nasıl sağlandığı açıklanmıştır. İkinci başlıkta Kolombiya Hükümeti ve FARC-EP arasında 2016'da imzalanan barış anlaşmasının temel maddeleri incelenmiştir. Üçüncü başlıkta, bu makalenin tamamlandığı Eylül 2020 tarihine değin açıklanan raporlar çerçevesinde, 2016-2019 yılları arasında barış anlaşmasının uygulama sürecine dair veriler değerlendirilmiştir. Son

Görüş

Akademik
Bakış
338

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

başlıkta ise barış inşasının önündeki engeller ve Kolombiya'da yaşanan değişimler tartışılmıştır.

Barış İnşası ve Kalıcı Barışın Elde Edilmesi

Çatışmalar, genel olarak politik, askeri, ekonomik, psikolojik, coğrafi sorunlar, sosyokültürel eşitsizlikler gibi birçok farklı nedene bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir ve her çatışma kendine has birtakım özellikler barındırmaktadır.¹ Etnik ayrışmalar, dini ve kültürel farklılıklar, ekonomik eşitsizlik temelli problemler sıklıkla karşılaşılan çatışma nedenleri arasındadır.² Bu nedenler genellikle devlet ve devlet dışı aktörlerin etkin olduğu iç çatışmalarda görülmektedir. Çatışmanın ne olduğunu, unsurlarını, boyutlarını ve şekillerini bilmek ve anlamak, çatışma çözümünün ilk adımlarından biridir. Çatışma çözümü ise en kısa tanımı ile çatışan taraflar arasındaki çatışma durumunun yerini barış durumuna ya da başlangıç olarak barış için adım atma aşamasına bırakmasıdır.³ Bu durumda çatışma çözümü bir çatışmanın sonlanması için atılan en önemli adımlardan biridir. Bu aşamanın ardından gelen çatışma dönüştürme ise çatışmaya yol açan sorunları kökten çözmeyi hedefleyen daha derinlikli ve uzun vadeli bir süreçtir.⁴

Çatışmanın olduğu her durumda tartışılan önemli konulardan biri de barıştır. Çatışmanın aktörlerine ve şiddetine bağlı olarak bir süre sonra barışı sağlamak ya da en azından çatışmayı sona erdirmek için harekete geçmek kaçınılmazdır. Çatışmanın aktörleri kimi zaman çatışmayı sonlandırmak ve barış elde etmek için kendi istekleri ve çabaları doğrultusunda bir araya gelirken kimi zaman ise uluslararası aktörlerin girişimleri ve baskıları etkili olmaktadır. Bu aşamada temel hedef, çatışmayı tamamen sonlandırıp barış inşa edebilmektir. Barış inşası, çatışma çözülüp analiz edildikten sonra başlayan ya da başlaması beklenen aşamadır. Barış inşasını tamamlamak ve kalıcı barışa ulaşmak için ilk olarak çatışmanın sonlandırılması gerekmektedir. Fakat barış anlaşmasının imzalanması ya da aktif şiddetin sona ermesi çatışmanın tamamen sonlandığı ve barışa ulaşıldığı anlamına gelmemektedir.⁵ Bu durum yeni bir sürecin başlangıcı olarak değerlendirilmektedir. Barışın inşa edilmeye başladığı bu süreçte, genellikle barış anlaşmasının imzalanması ile görece olarak çatışmanın bittiği ve çatışma olmamasından kaynaklı olarak barışın tesis edildiği çatışma bölgesinde yeni bir sosyoekonomik ve politik düzenin oluşturulması hedeflenir.⁶ Barış inşası süreci özellikle sosyal, ekonomik ve politik alanlarda dönü-

- 1 Edwin Esteban Torres Gómez vd., "Neighborhood effects of civil conflict (1990-2012)". *Perfil de Coyuntura Económica*, Sayı: 21, 2013, s. 8.
- 2 Nezir Akyeşilmen, "Çatışma Yönetimi: Kavramsal Bir Analiz", N. Akyeşilmen, der., *Barış Konuşmak Teori ve Pratikte Çatışma Yönetimi*, ODTÜ Yayıncılık, Ankara 2013, s. 24.
- 3 Alpaslan Özerdem, *Barış İnşası Kuram ve Uygulaması*, Nobel Yayıncılık, Ankara 2013, s. 93.
- 4 Grant Dawson, *Peacekeeping, Peacebuilding, and Peacemaking: Concepts, Complications, and Canada's Role*, Government of Canada Library of Parliament, Parliamentary Research Branch, Ottawa 2004, s. 2.
- 5 Wendy Lambourne, "Post-Conflict Peacebuilding: Meeting Human Needs for Justice and Reconciliation", *Peace, Conflict and Development*, Sayı: 4, 2004.
- 6 Nazife Selcen Pınar Akgül, "Barış Çalışmaları: Başlangıçtan Günümüze Değişimi", *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, Cilt: 3 Sayı: 1, 2015, s. 99.

Görüş

Akademik
Bakış

339

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

şümlerin sağlanarak sivil halkın ihtiyaçlarının karşılandığı, dolayısıyla şiddetli çatışmaların yeniden başlamasının önleneceği bir düzenin kurulmasına yönelik çabaları içermektedir.⁷

Barış inşası sürecinin başarılı olabilmesi için hedeflenen dönüşümlerin sağlanması önemli bir husustur. Bu ise çoğunlukla, imzalanan barış anlaşmasının uygulanması ile gerçekleştirilmektedir.⁸ Fakat anlaşmanın uygulanması ya da tarafların tamamının uygulama sürecinden beklentilerinin karşılanması zor olduğu için gereken dönüşümlerin sağlanması ve anlaşmanın tam olarak hayata geçirilmesi zaman alabilmektedir. Bunun yanı sıra taraflar her zaman barış inşası sürecine koşulsuz destek vermeyebilirler. Barış inşası sürecine tam destek vermeyen, hatta bu sürece karşı çıkarak engellemeye çalışan gruplara "baltalayanlar" (*spoilers*) adı verilmektedir.⁹ Bu kavramı ilk kez kullanan Stephen Stedman, kavramı barış girişimlerini baltalamak için şiddet kullanan liderler ve aktörler olarak tanımlamıştır.¹⁰ Zamanla bu tanım çok sığ olmakla eleştirilmiş ve kavram, başka araştırmacılar tarafından daha geniş anlamlarda kullanılmıştır. Dolayısıyla baltalayanlar kavramı, çeşitli yollarla ve çeşitli motivasyonlarla barış inşası sürecini aktif olarak engellemeye, geciktirmeye veya zayıflatmaya çalışan gruplar ve bu gruplar tarafından kullanılan taktikler¹¹ olarak tanımlanmaktadır.

Kolombiya Hükümeti ve FARC-EP Arasındaki Barış Anlaşması

Kolombiya'da yarım yüzyıldan fazla süren ve her açıdan yıkıcı etkiler yaratan çatışma döneminin ardından, Juan Manuel Santos hükümetinin girişimiyle FARC-EP ile 2012'de başlayan müzakerelerin sonucunda 2016 yılında taraflar arasında barış anlaşması imzalanarak ülkede barış inşası sürecine geçilmiştir.¹² Barış anlaşmasının imzalanmasından kısa bir süre sonra ise Silahsızlanma, Terhis ve Yeniden Entegrasyon (*Disarmament, Demobilization and Reintegration, STyE*) süreci başlamıştır.¹³ Barış anlaşmasının imzalanması, STyE sürecinin ilerlemesi, öngörülen toplumsal, siyasi ve ekonomik dönüşümlerin sağlanması barış inşası sürecinin en önemli adımları arasındadır.

Kolombiya barış anlaşması, kapsamlı tarım reformu; siyasi katılım; silahlı çatışmayı sonlandırma; yasa dışı uyuşturucu probleminin çözümü; mağ-

7 Lambourne, a.g.m.

8 Adrian Guelke, "Negotiations and Peace Processes", J. Darby ve R. Mac Ginty, der., *Contemporary Peacemaking Conflict, Violence and Peace Processes*, Palgrave Macmillan, New York 2003, s. 57-61.

9 Edward Newman ve Oliver Richmond, "Peace Building and Spoilers" *Conflict, Security & Development*, Cilt: 6, Sayı: 1, 2006, s. 102.

10 Daniel Gray, "The Role Played by 'spoilers' in Peace Processes", *E-International Relations*, 2009, 8 Ağustos 2020, <https://www.e-ir.info/2009/08/25/using-case-studies-of-your-choice-examine-the-role-played-by-'spoilers'-in-peace-processes/>.

11 Newman ve Richmond, a.g.m., s. 102.

12 Güneş Daşlı vd., *Barış ve Toplumsal Cinsiyet: Kolombiya Barış Süreci*, Demos Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s. 19.

13 Andres Ucrós Maldonado, "What Is the Colombian Peace Process Teaching the World?", *New England Journal of Public Policy*, Cilt: 29, Sayı: 1, 2017, s. 2.

durlar üzerine anlaşma; uygulama, doğrulama ve kamu onayı olmak üzere altı temel maddeden oluşmaktadır. Kapsamlı tarım reformu maddesi, en geniş haliyle kırsal bölgelerde devletin varlığını ve desteğini artırma hedefine sahiptir. Daha spesifik olarak ise, Kolombiya kırsalında yaşayan nüfusun refahını göz önünde bulundurarak bu bölgelerin gelişmesine odaklanmaktadır.¹⁴ Anlaşmanın bir diğer maddesi olan siyasi katılım, ülkede yeni siyasi partilerin kurulması, seçimlerin şeffaf olması, seçimlere katılımın teşvik edilmesi; kadınların siyasal katılımının artırılması ve teşvik edilmesi¹⁵ gibi temel yaklaşımlar içermektedir. Bunun yanı sıra bu madde çerçevesinde taraflar FARC-EP'nin siyasi partiye dönüşmesine karar vermişlerdir.¹⁶ Aynı zamanda bu madde kapsamında FARC-EP'nin dönüştüğü siyasi partinin seçimlerde yeterli oy alamaması durumunda dahi Senato ve Temsilciler Meclisinde beşer üye buldurması garanti altına alınmıştır.¹⁷

Anlaşmanın silahlı çatışmayı sonlandırma maddesi, FARC-EP'nin tamamen silah bırakmasını sağlamayı ve yeniden silahlanmasının önüne geçmeyi hedeflemektedir.¹⁸ FARC-EP'nin eski üyelerinin toplumsal hayata kazandırılması, çatışma mağdurları, kadınlar, etnik azınlıklar ve insan hakları savunucuları gibi grupların haklarının daha fazla gözetilmesi gibi konular da bu madde çerçevesinde tartışılmıştır.¹⁹ Kesin ve son ateşkes ile birlikte FARC-EP'nin hangi şartlar altında silah bırakacağı bu maddede detaylı olarak açıklanmıştır.²⁰ Anlaşma imzalandıktan sonra başlayan StyE süreci bu maddenin yansımalarından biri olmuştur. Anlaşmanın dördüncü ana maddesi olan yasa dışı uyuşturucu probleminin çözümü FARC-EP'nin çatışmanın sürdüğü yıllarda ülkedeki uyuşturucu ticaretine dahil olması²¹ ile ilgilidir. Buna ek olarak, müzakere döneminde tartışılan yasa dışı uyuşturucu ürünler ve bu ürünlerin ikamelerinin piyasalardan uzaklaştırılması ve uyuşturucu kaçakçılığı probleminin çözümü²² anlaşmada bu madde etrafında tartışılmıştır. Anlaşmada bu maddenin, ülkede yasa dışı uyuşturucu üretimini ve ticaretini sonlandırma hedefine sahip olduğu ve özellikle kapsamlı tarım reformu ve mağdurlar üzerine anlaşma maddesi çerçevesinde ortak çalışmalar yürütüleceği belirtilmiştir.²³

14 El Gobierno Colombia ve FARC-EP, "Final Agreement to End the Armed Conflict and Build a Stable and Lasting Peace", 2016, 12 Aralık 2019, <http://especiales.presidencia.gov.co/Documents/20170620-dejacion-armas/acuerdos/acuerdo-final-ingles.pdf>, s. 10.

15 The Office of the High Commissioner for Peace, *Learn About the Peace Process in Colombia*, Bogotá, 2014, s. 7.

16 Angelika Rettberg, "Peace-Making Amidst an Unfinished Social Contract: The Case of Colombia", *Journal of Intervention and Statebuilding*, Cilt: 14, Sayı: 1, 2020, s. 84.

17 El Gobierno Colombia ve FARC-EP, a.g.e., s. 72.

18 The Office of the High Commissioner for Peace, *The Colombian Peace Agreement: The Opportunity to Build Peace*, Bogotá, 2016, s. 7-8.

19 Pedro Valenzuela, "The Values of Peace in the Colombian Peace Agreement: Discursive Progress and Empirical Hurdles", *Peacebuilding*, Cilt: 7, Sayı: 3, 2019, s. 301.

20 El Gobierno Colombia ve FARC-EP, a.g.e., s. 57.

21 Luis Eduardo Sandoval Garrido vd., "Perception of the Special Jurisdiction for Peace for Incarcerated Members of the Military in the Armed Conflict in Colombia", *Cuadernos de Economía*, Cilt: 38, Sayı: 78, 2019, s. 709.

22 The Office of the High Commissioner for Peace, *Learn About the Peace Process...*, s. 10.

23 El Gobierno Colombia ve FARC-EP, a.g.e., s. 104.

Anlaşmanın sonraki maddesi, çatışmanın mağdurları üzerinedir. Kolombiya'nın kendi yayınladığı raporlara göre ülkedeki çatışma dünyadaki çatışmalar arasında en çok mağdura sahip olan çatışmalardan biridir ve mağdur sayısı yaklaşık olarak sekiz milyon kişidir.²⁴ Bu nedenle tarafların mağdurların varlığını kabul etmesi ve bu durum için çözüm geliştirmeye çalışmaları önemlidir. Nitekim anlaşmada mağdurların kabulü ve varlıklarının tanınması, mağdurların barış inşası sürecinin bir parçası olmaları, çatışmanın ve çatışmadan kaynaklı mağduriyetlerin yeniden tekrarlanmaması gibi öncelikler belirlenmiştir.²⁵ Barış anlaşmasının son maddesi uygulama, doğrulama ve kamu onayı maddesidir. Bu madde barış anlaşmasının uygulamasındaki esasları ve bunun kamuoyuna aktarılmasını ele almaktadır.²⁶ Barış anlaşmasının uygulaması ve uygulamanın nasıl ölçüleceğinin yer aldığı bu madde, çeşitli doğrulama ve izleme mekanizmaları oluşturulmasının yanı sıra uyuşmazlık çözümü ve sürece katkı sağlayacak olan uluslararası destek araçlarının takibi gibi konuları da içermektedir.²⁷ Anlaşmanın halkın onayına sunulduğu referandumdan "hayır" sonucu çıkmasına karşın tarafların kararlılığı sayesinde anlaşma Senato tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir.²⁸ Bu adımı, anlaşmanın uygulanması ve gereken dönüşümler akabinde kalıcı ve sürdürülebilir barışın sağlanması izlemelidir. Bunun bilincinde olan Kolombiya Devleti ve FARC-EP, anlaşmanın uygulamasının tamamlanması için 15 yıllık bir süre belirlemiştir.²⁹

Barış Anlaşmasının Uygulanması

Anlaşmanın uygulama sürecinin başlangıcında, çatışma döneminden kalma birçok problem ve bunların taraflar üzerinde yarattığı baskı ve yorgunluktan kaynaklanan gecikmeler yaşanmıştır.³⁰ Barış inşası döneminin hassasiyeti göz önünde bulundurulduğunda uygulama sürecinin başlamasındaki gecikme anlaşılır hale gelebilmektedir. Bununla birlikte, uygulamada yaşanacak uzun ertelemelerin barış inşası sürecini tehlikeye atabileceği de göz ardı edilmemelidir. Çünkü barış anlaşmasının imzalanması tek başına barışa ulaşmak için yeterli bir etken değildir.³¹ Anlaşmanın uygulamasının başlaması beklenenden yavaş ilerlemiş olsa da STyE süreci daha hızlı bir şekilde hayata geçirilmiştir. Bu süreçte tamamlanan ilk aşama silahsızlanma olurken bir diğer aşama

- 24 The Office of the High Commissioner for Peace, *The Colombian Peace Process: The Agreement Regarding the Victims of the Conflict*, Bogotá, 2014, s. 3.
- 25 El Gobierno Colombia ve FARC-EP, a.g.e., s. 132-133.
- 26 A.g.e., s. 204.
- 27 Kroc Institute for International Peace Studies, *Peace Accord Implementation in Colombia Continues to Progress Two Years in*, 2019, 12 Aralık 2019, https://kroc.nd.edu/assets/316152/190409_pam_media_advisory_final.pdf, s. 2.
- 28 Ildikó Szegedy-Maszák, "Globalized Nation-State.Theoretical Proposal for the Analysis of the Implementation of the Colombian Peace Agreement", *International Law: Revista Colombiana de Derecho Internacional*, Sayı: 30, 2017, s. 188.
- 29 The Office of the High Commissioner for Peace, *The Colombian Peace Agreement...*
- 30 Francisco Gutiérrez Sanín, "The Politics of Peace: Competing Agendas in the Colombian Agrarian Agreement and Implementation", *Peacebuilding*, Cilt: 7, Sayı: 3, 2019, s. 314.
- 31 Ted Piccone, *Peace with Justice: The Colombian Experience with Transnational Justice*, The Brookings Institution Foreign Policy Report, Washington, D.C. 2019, s. 2.

olan FARC-EP üyelerinin terhisi de kısa bir süre içinde gerçekleşmiştir.³² Son aşama olan yeniden entegrasyon süreci ise henüz tamamlanmamıştır. Bunun yanı sıra ülkede FARC-EP dışındaki silahlı örgütlerle olan çatışmaların devam etmesi³³, toplumsal hareket liderlerinin ve bazı eski FARC-EP üyelerinin öldürülmesi³⁴ ve anlaşmanın uygulamasındaki yavaşlık gibi gelişmeler barış inşası sürecini geciktiren unsurlar arasındadır.

Kolombiya'da başlayan barış inşası sürecinin oldukça yavaş ve hassas şekilde ilerlemesi, ülkenin kırılganlığının da sürmesi anlamına gelmektedir. Öyle ki, Kırılgan Devletler Endeksi (*Fragile States Index*, FSI) ve Küresel Barış Endeksi (*Global Peace Index*, GPI) tarafından yayınlanan raporlarda Kolombiya'nın sıralamasında büyük değişiklikler olmamıştır. Ülke FSI'ye göre, 2016 yılında 67. sırada; 2017 yılında 69. sırada; 2018 yılında 71. sırada ve 2019 yılında ise 70. sırada yer almıştır.³⁵ FSI'nin, devletlerin kırılganlığını değerlendirmek, çatışma öncesi, aktif çatışma ve çatışma sonrası durumlarda güvenlik açığını ölçmek³⁶ gibi temel amaçları göz önüne alındığında, barış anlaşmasının Kolombiya'nın bu endeksteki sıralaması üzerinde henüz olumlu bir etki yaratmadığı gözlemlenmiştir. Benzer şekilde GPI sıralamasında da Kolombiya, FSI sıralamasından çok farklı bir konuma sahip değildir. Barış eğilimleri, ekonomik değerler ve barışçıl toplumların nasıl geliştirileceği konusunda kapsamlı veriye dayalı analizler yapan³⁷ endekse göre Kolombiya, 2016 yılında 147. sırada; 2017 yılında 146. sırada; 2018 yılında 145. sırada ve 2019 yılında ise 143. sırada yer almıştır.³⁸ Söz konusu uluslararası endekslerin verileri doğrultusunda, barış anlaşmasının ülkenin kırılganlığını azaltma ve barışçıl bir toplum oluşturma konusunda henüz beklenen ilerlemeyi sağlamadığı görülmektedir.

Buna rağmen taraflar nihai barışı elde etme hususunda kararlı davranmış ve barış anlaşmasının uygulama sürecini başlatmışlardır. Uygulama sürecine dair esaslar barış anlaşmasında detaylı olarak yer almış ve sürecin aktif olarak denetleneceği belirtilmiştir.³⁹ Anlaşmanın tamamlanması için 15 yıl boyunca her maddenin yılda yaklaşık %6,5 oranında uygulanması gerekmektedir. Ayrıca taraflar "Nihai Anlaşmanın Uygulanması için Çerçeve Plan" (*Plan Marco de Implementación del Acuerdo Final*, PMI) oluşturulmasını kabul etmiştir.⁴⁰ PMI uy-

32 Günther Maihold, *Colombia's Peace and Venezuela's Turmoil: An Emerging Regional Crisis Landscape in South America*, Stiftung Wissenschaft und Politik Comment No. 12, 2018, s. 2.

33 Piccone, a.g.e., s. 7.

34 Latin America Working Group, *Peace Accord Implementation in Colombia: Urgent Need to Adhere to the Spirit of the Accords*, 2019, 1 Mart 2020, <https://www.lawg.org/wp-content/uploads/Colombia-Peace-Memo-March-2019.pdf>, s. 1.

35 Fragile States Index, *Fragility in the World 2016; Fragility in the World 2017; Fragility in the World 2018; Fragility in the World 2019*, 2 Mart 2020, <https://fragilestatesindex.org>.

36 Fragile States Index, *Fragility in the World 2016*.

37 Institute for Economics & Peace, *Global Peace Index 2019*, 2 Mart 2020, <http://visionofhumanity.org/reports>.

38 Institute for Economics & Peace, *Global Peace Index 2016; Global Peace Index 2017; Global Peace Index 2018; Global Peace Index 2019*, 2 Mart 2020, <http://visionofhumanity.org/reports>.

39 El Gobierno Colombia ve FARC-EP, a.g.e., s. 215.

40 A.g.e s. 208.

Görüş

Akademik
Bakış

343

Cilt 15
Sayı 29
Kiş 2021

gulama sürecinin denetleme mekanizması olarak benimsenmiş⁴¹ ve farklı göstergeler kullanarak teknik ve politik uygulamaları ölçecek bir mekanizma olarak açıklanmıştır.⁴²

Kolombiya'da barış anlaşmasının imzalanması politik bir süreç olarak değerlendirilirken uygulama aşaması ise daha teknik bir yapıya sahiptir.⁴³ Bu durumun farkında olan Kolombiya uygulamanın ölçüm süreci için ikinci bir mekanizmadan daha yararlanmaktadır. Bu amaçla Notre Dame Üniversitesi'ne bağlı Kroc Uluslararası Barış Çalışmaları Enstitüsü (*Kroc Institute for International Peace Studies*) tarafından geliştirilen Barış Anlaşması Matrisi-Barometre Girişimi (*Peace Accord Matrix-Barometer Initiative*, PAM), gerçek zamanlı bir ölçüm mekanizması oluşturarak anlaşmanın uygulanmasına dair düzenli raporlar yayınlamaktadır.⁴⁴ PAM hem devlet ile hem de çeşitli sivil toplum kuruluşları ile çalışarak veri toplamaktadır.⁴⁵ PAM, uygulama oranlarını ölçerken anlaşmanın altı temel maddesinin yanı sıra anlaşmadan yola çıkarak oluşturduğu 18 ana tema, 74 alt tema ve 578 şartı da analiz etmektedir.⁴⁶ Bu ölçümler "tamamlanmış", "orta düzey", "minimum" ve "tamamlanmamış" olmak üzere dört seviyeye göre yapılmaktadır. Anlaşmanın uygulanmasını ölçmek sürecin kendi içinde barındırdığı zorluklardan dolayı çok basit değildir. Özellikle sürecin çok aktörlü bir yapıya sahip olması, zaman unsuru, süreci desteklemeyen grupların varlığı gibi faktörler hem uygulama sürecini hem de uygulamanın ölçümünü zorlaştıran nedenler arasındadır.⁴⁷

Uygulama sürecine ilişkin PAM raporlarında, altı temel madde ve 578 şart ayrı ayrı incelenmektedir. 2018 yılında yayınlanan ve Aralık 2016-Mayıs 2018 tarihleri arasındaki uygulamaları analiz eden rapora göre, 578 şartın %21'i tamamen uygulanırken %39'luk kısmın uygulaması başlamamıştır.⁴⁸ Bu makalenin tamamlandığı Eylül 2020 itibariyle yayınlanmış son rapor Aralık 2016-Nisan 2019 arasını kapsamaktadır. 2019 tarihli bu rapora göre 578 şartın uygulamasının %23'ü tamamlanırken %30 oranındaki kısmın uygulaması hiç başlamamıştır. Minimum düzeydeki uygulama %34, orta düzeydeki uygulama

41 Consejo Nacional de Política, Económica y Social, *Lineamientos Para la Articulación del Plan Marco de Implementación del Acuerdo Final Con los Instrumentos de Planeación, Programación y Seguimiento a Políticas Públicas del Orden Nacional y Territorial*, Departamento Nacional de Planeación, Bogotá 2018, 12 Mart 2020, <http://www.redsaludpaz.org/sp/docs/conpes3932.pdf>, s. 3.

42 Gobierno de Colombia, *Plan Marco de Implementación Acuerdo Final para la terminación del conflicto y la construcción de una paz estable y duradera*, 2016, 12 Mart 2020, [https://colaboracion.dnp.gov.co/CDT/Conpes/Economicos/3932_Anexo%20B_Plan%20Marco%20de%20Implementación%20\(PMI\).pdf](https://colaboracion.dnp.gov.co/CDT/Conpes/Economicos/3932_Anexo%20B_Plan%20Marco%20de%20Implementación%20(PMI).pdf), s. 2.

43 Rettberg, a.g.m., s. 85.

44 Kroc Institute for International Peace Studies, *Colombia Barometer Initiative*, 12 Mart 2020, <https://peaceaccords.nd.edu/barometer>.

45 Sean Mollooy, *Assessing and Influencing Progress in Peace Processes Workshop Report*, Political Settlements Research Programme (PSRP), 2018, s. 18.

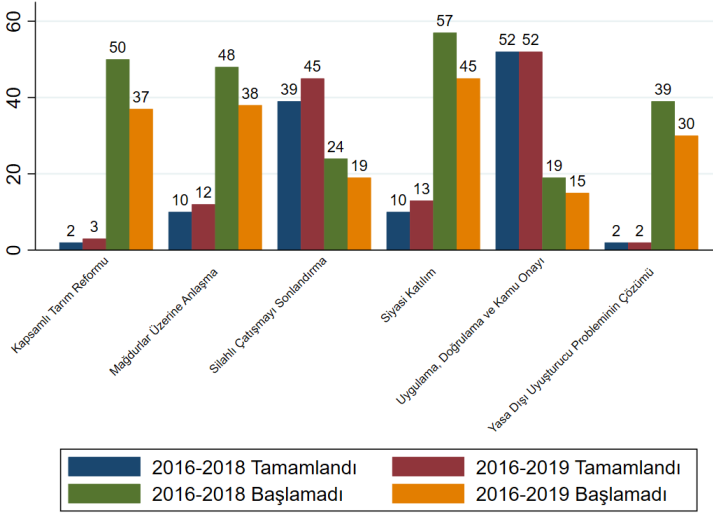
46 Kroc Institute for International Peace Studies, *Report on the Statuses of Implementation of the Colombia Final Accord*, 2017, s. 1.

47 A.g.e., s.2.

48 Kroc Institute for International Peace Studies, *State of Implementation of the Colombia Peace Agreement Report Two*, 2018, s. 11.

ise %13'te kalmıştır. İki rapor arasındaki 11 aylık süreçte 578 şartın uygulamasında kısmen ilerleme kaydedilmiştir. Tamamlanan kısım yalnızca %2 oranında değişmiş olsa da diğer düzeyler de hesap edildiğinde 578 şartın uygulamasında yaklaşık %9'luk bir ilerleme olduğu görülmektedir.⁴⁹ Grafik 1'de 2016-2018 ve 2016-2019 yılları arasında anlaşma maddelerinin uygulama oranları yer almaktadır. Görüldüğü gibi maddelerin uygulama oranlarında farklılıklar söz konusudur ve iki rapor arasında geçen sürede oranlarda büyük bir değişim gerçekleşmemiştir.

Grafik 1. Kolombiya'da Barış Anlaşmasının Uygulanması (2016-2018/2016-2019)

Kaynak: Kroc Institute for International Peace Studies, 2018; Kroc Institute for International Peace Studies, 2019 verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Nisan 2019'a kadar kapsamlı tarım reformu maddesinin yalnızca %3'ü tamamen uygulanmışken %37'lik kısmının uygulaması hiç başlamamıştır, minimum ve orta düzeylerdeki uygulama oranı ise %60 civarındadır. Bu madde için uygulaması tamamlanan kısım, minimum ve orta düzeyler ile değerlendirildiğinde olumlu bir tablo ortaya çıkmaktadır. Fakat anlaşmanın uygulama sürecine dair belirlenen 15 yıllık hedef göz önünde bulundurulduğunda %3'lük tamamlanma oranı oldukça düşük kalması barış inşası sürecini olumsuz etkileyebilir. Siyasi katılım maddesi, barış inşası sürecinde hedeflenen siyasi dönüşümlerin sağlanması ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle maddenin uygulanması önemlidir. Siyasi katılım maddesi için uygulama oranlarının hedefe daha

49 Kroc Institute for International Peace Studies, *Peace Accord Implementation in Colombia Continues to Progress Two Years In*, 2019, s. 2.

yakın seyrettiği görülmektedir. Grafik 1'e göre, Nisan 2019'a kadar maddenin %13 oranındaki kısmı tamamen uygulanırken %45 oranındaki kısmın uygulanması başlamamıştır. Bu durumda minimum ve orta düzey uygulamalar %42 oranındadır. Bu madde de kapsamlı tarım reformu maddesi gibi hedeflenen tamamlanma seviyesine ulaşmamıştır. Fakat ilk maddeye göre daha olumlu bir tablo çizmekte ve hedef süreye çok daha yakın ilerlemektedir.

Kolombiya'da silahlı çatışma tam anlamıyla bitmedikçe ülkede var olan gerilimin ve çatışmaların yarattığı güvensizliğin sona ermesi zor olacaktır. Bu nedenle silahlı çatışmanın sonlandırılması maddesinin uygulanması önem teşkil etmektedir. Bu madde uygulamanın en olumlu seyrettiği maddelerdendir. Grafik 1'de görülebileceği üzere, Nisan 2019'a kadar bu maddenin uygulanması %45 oranında tamamlanmış, %19 oranındaki kısmının uygulanması ise başlamamıştır. Minimum ve orta düzeylerdeki uygulama %36 oranındadır. Bu durumda tamamlanma oranlarının seyri belirlenen hedef sürenin öngördüğü oranların üstündedir.

Anlaşmanın yasa dışı uyuşturucu probleminin çözümü maddesi, yalnızca iç politikayı etkileyen bir madde değildir. Uyuşturucu kaçakçılığı sorununun uluslararası boyutu göz önünde bulundurulduğunda konunun hem iç hem de dış politika ile bağlantılı olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak maddenin uygulama sürecinde diğer maddelerden daha dikkatli hareket edilmesi gerekmektedir. Grafik 1'e göre Nisan 2019'a kadar maddenin yalnızca %2 oranındaki kısmı tamamen uygulanmış, %30'luk kısmının uygulanması başlamamıştır. Böylece bu maddenin uygulama oranı hedeflenen sürenin öngördüğü oranın çok altında kalmıştır. Uygulamanın oldukça yavaş gerçekleşmesi, uzun vadede barış inşası sürecinin olumsuz etkilenmesi olasılığını doğurmaktadır.

Hem müzakere döneminde hem de barış anlaşmasında mağdurlar ve mağdurların hakları üzerinde özel olarak durulmuştur. Bu ise ülkede barış sürecini benzerlerinden ayıran en önemli faktörlerden biri olmuştur. Grafik 1'de görüldüğü üzere, Nisan 2019'a kadar bu maddenin %12'lik kısmının uygulanması tamamlanmış, %38'lik kısmının uygulanması başlamamıştır. Uygulamanın tamamlanma oranının hedefin altında kalması, amaçlanan toplumsal dönüşümleri olumsuz etkileyebilir. Son madde olan uygulama, doğrulama ve kamu onayı, anlaşmanın uygulanması ve barış inşası sürecinin şeffaflığını ortaya koyması açısından çok önemlidir. Grafik 1'e göre Nisan 2019'a kadar bu maddenin %52 oranındaki kısmı tamamlanmıştır. Uygulamanın başlamadığı kısım yalnızca %15 oranındadır. Böylece anlaşmada en yüksek tamamlanma oranına sahip madde uygulama, doğrulama ve kamu onayı maddesi olmuştur. Hedeflenen sürenin öngördüğü oranın üstünde uygulanması nedeniyle bu maddeye ilişkin sürecin olumlu seyrettiğini söylemek mümkündür.

Sonuç olarak barış anlaşmasının her maddesinin uygulama süreci farklı düzeylerde gerçekleşmektedir. Bazı maddelerin uygulanması hedef sürenin gerektirdiği orana çok yakın seyrederken bazıları bu oranın oldukça altında kalmıştır. Anlaşma maddelerinin uygulanması, her maddenin barış inşası sürecinde gerçekleşmesi hedeflenen dönüşümleri içermesi açısından son derece önemlidir. Bu nedenle uygulamadaki her eksiklik, uzun vadede ülkenin içinde bulunduğu barış inşası sürecini olumsuz etkileme olasılığını ortaya çıkarmaktadır.

Görüş

Barış İnşasının Önündeki Engeller ve Ülkede Gerçekleşen Değişimler

Kolombiya'nın içinde bulunduğu dönem, barış inşasının gerçekleştirilmeye çalışıldığı "anlaşma sonrası" dönemdir. Anlaşma sonrası süreç genelde, inşa edilmekte olan barışın nasıl olması gerektiğinin planlandığı ve denetlendiği, buna bağlı olarak var olan çatışma zihniyetinin değiştirilmeye çalışıldığı bir aşamadır.⁵⁰ Anlaşma sonrası dönem, son derece önemli ve ciddiyetle ilerlemesi gereken bir dönemdir. Çünkü çatışma zihniyeti değişmez ve barış inşası sağlıklı bir şekilde gerçekleşmez ise ülkenin "çatışma sonrası" ülkeye evrilmesi mümkün olmamaktadır.⁵¹ Çatışma sonrası dönem ise, barış anlaşmasının uygulanması ve sürecin gerektirdiği dönüşümlerin yapılması ile elde edilecek olan kalıcı barışın ardından gelen dönemdir.

Kolombiya'da barış inşası sürecinin sağlıklı ilerleyebilmesi birçok etkene bağlıdır. Öncelikle bu aşamada Kolombiya toplumunun ülkede gerçekleşecek dönüşümleri benimsemesi gerekmektedir. Özellikle FARC-EP ve üyelerinin sivil hayata katılıp siyasal alanda temsil hakkı elde ettiğini kabullenmek en önemli adımlardan biri olarak ifade edilmektedir.⁵² Aksi takdirde, hâlihazırda hassas olan sürecin birçok engelle karşılaşması olasıdır. Bunun yanı sıra ülkede diğer silahlı örgütler, karteller ve FARC-EP'den ayrılan bazı gruplar da barış inşası sürecine destek vermemekte, sürecin baltalayanları olarak değerlendirilmektedir.⁵³

Barış anlaşması imzalanmış ve uygulanmaya başlamış olsa da süreci engellemek isteyenlerin varlığı, uyuşturucu ticaretinin durdurulamaması, anlaşmanın uygulama oranı ve hızının öngörülenin altında kalması gibi nedenlerden dolayı barış inşası süreci beklendiği kadar verimli ilerlememektedir. Bu gelişmelerin tamamı barış inşası sürecini zorlaştıran unsurlar arasındadır ve uzun vadede kalıcı barışın sağlanmasını engelleme olasılığını da beraberinde getirmektedir. Buna rağmen Kolombiya'nın bir geçiş döneminde olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu noktada çatışmanın yol açtığı toplumsal, siyasal ve ekonomik etkilerde ortaya çıkan değişimlerin incelenmesi, barış inşası sürecinin ne derece etkin ilerlediğini değerlendirebilmek açısından önem taşımaktadır.

Kolombiya'da FARC-EP ile 52 yıl süren silahlı çatışmanın siyasal, ekonomik, toplumsal yapıda yol açtığı birçok sorun ve ülkenin farklı kesimleri üzerinde olumsuz etkileri söz konusudur. Bunların en önemlileri sürekli şiddet, bu şiddetin neden olduğu ölümler ve yer değiştirmeler, ekonomik kayıplar, siyasal

50 José Javier Capera Figueroa ve José Julián Nãñez Rodríguez, "Una Perspectiva Crítica Sobre la Violencia en Colombia en Épocas del Postconflicto", *Utopía y Praxis Latinoamericana*, Cilt: 22, Sayı: 78, 2017, s. 161.

51 Piccone, a.g.e., s. 4.

52 César Augusto Niño González ve Daniel Palma Álvarez, "Colombia Undergoing Mutation: From the Concept of Post-conflict to the Pragmatism of the Conflict", *JANUS.NET e-journal of International Relations*, Cilt: 9, Sayı: 2, 2018, s. 80.

53 Juan Carlos Garzón-Vergara, "Avoiding the Perfect Storm: Criminal Economies, Spoilers, and the Post-Conflict Phase in Colombia", *Stability: International Journal of Security & Development*, Cilt: 4, Sayı: 1, 2015; David Maher ve Andrew Thomson, "A precarious peace? The threat of paramilitary violence to the peace process in Colombia", *Third World Quarterly*, Cilt: 39, Sayı: 11, 2018.

Garz

Akademik
Bakış

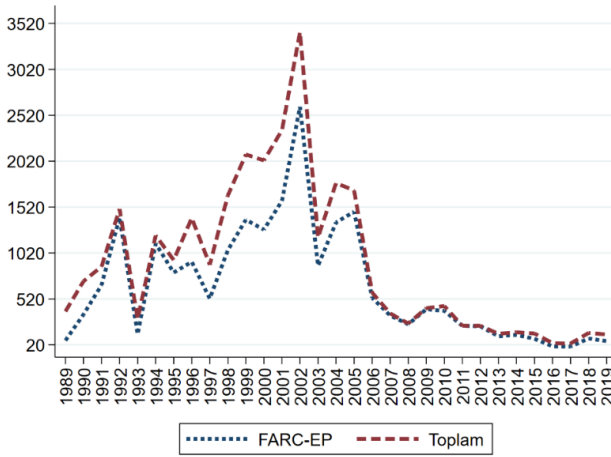
347

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

istikrarsızlık ve uluslararası sistemde ülkenin itibar kaybı olarak ifade edilebilir. Barış anlaşmasının imzalanmasıyla birlikte çatışma kaynaklı ölümler ile yer değiştirmelerin azalması ve ekonomide yaşanan değişiklikler bu süreçte en fazla üzerinde durulan olumlu gelişmeler olmuştur.

FARC-EP ile yaşanan çatışmalar nedeniyle yaklaşık 220.000 kişi hayatını kaybetmiştir.⁵⁴ Bu ölümlerin büyük bir bölümü Grafik 2’de de görülebileceği üzere FARC-EP kaynaklıdır. Taraflar arasındaki çatışmanın yoğunlaştığı dönemlerde ölüm oranları artarken bazı yıllarda yine çatışmaların yavaşlamasına bağlı olarak bu oran azalmıştır. 2012’de La Habana barış müzakerelerinin başlamasından 2016’da barış anlaşmasının imzalanmasına kadar geçen sürede çatışmalardan kaynaklı ölümler hızla azalmıştır. FARC-EP, 2016 ve 2017 yıllarında çok az ölümden sorumluyken 2018 ve 2019 yıllarında örgüt kaynaklı ölümlerin sayısı artmıştır. Bu yıllardaki ölümler, FARC-EP’nin anlaşmaya muhalif bazı eski üyeleri tarafından gerçekleştirilen eylemler nedeniyle yaşanmıştır.⁵⁵ Aynı dönemde, toplam ölümlerin aynı oranda azalmamasının nedeni ise kimi toplumsal liderlerin öldürülmesi ile bağlantılıdır.⁵⁶ Sayı net olarak belirlenememekle birlikte, 2016-2019 yılları arasında yaklaşık 900 toplumsal liderin öldürüldüğü rapor edilmiştir.⁵⁷ Dolayısıyla bu durum çatışma kaynaklı ölüm sayısını etkilemiştir.

Grafik 2. Çatışma Kaynaklı Ölüm Oranları (1989-2019)

Kaynak: Upsala Conflict Data Program, 2019 verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

54 The Office of the High Commissioner for Peace, *The Colombian Peace Process...*, s. 2.

55 Upsala Conflict Data Program, UCDP Colombia, 2019, 25 Ekim 2019, <https://ucdp.uu.se/country/100>.

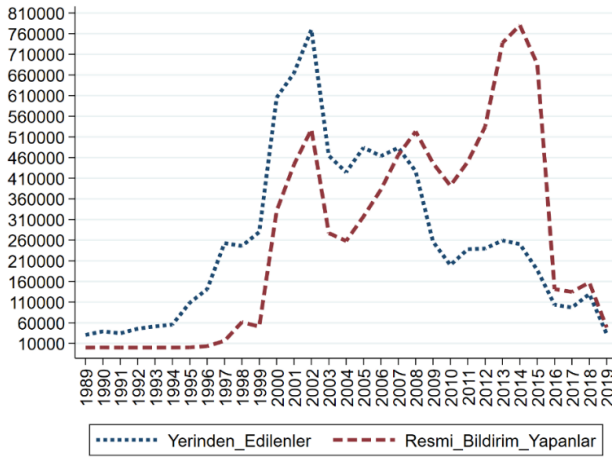
56 González ve Álvarez, a.g.m., s. 87.

57 Maria Alejandra Navarrete ve Laura Alonso, "Overview of Violence Against Social Leaders in Colombia", InSight Crime, 2020, 8 Nisan 2020, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/overview-violence-social-leaders-colombia/>.

Ülkedeki sürekli çatışma durumunun bir diğer etkisi ise yaşanan yer değiştirmeler olmuştur. Kolombiya çatışma kaynaklı göçlerin en yoğun şekilde gerçekleştiği ülkelerden birisidir.⁵⁸ 52 yıllık çatışma boyunca toplam göç eden kişi sayısı yaklaşık 7 milyonu bulmuştur.⁵⁹

Grafik 3'te ülkede çatışmadan kaynaklı yer değiştirenlerin ve yer değiştirdikten sonra bunu devlete bildirenlerin yıllara göre sayısı yer almaktadır. Buna göre 2000'li yıllara kadar resmi bildirim yapanların sayısının çok az olduğu görülmektedir. Barış anlaşmasının mimarlarından olan eski Devlet Başkanı Juan Manuel Santos'un iktidara gelmesinin ardından başlayan barış müzakereleri ile çatışma kaynaklı göçlerin sayısı azalmaya, çatışma nedeniyle yer değiştirdiğini devlete bildirenlerin sayısı ise artmaya başlamıştır.

Grafik 3. Çatışma Kaynaklı Göçler ve Resmi Bildirimler (1985-2019)

Kaynak: Unidad para la Atención y Reparación Integral a las Víctimas, 2019 verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Çatışma dönemi boyunca Kolombiya ekonomik kaynaklarının önemli bir kısmını FARC-EP ile mücadeleye ayırmıştır.⁶⁰ Grafik 4'te görüleceği üzere özellikle çatışmanın yoğun olduğu yıllarda ülkenin ekonomik büyümesi yavaşlamıştır. Örneğin başarısızlıkla sonuçlanan El Caguán müzakere sürecinin ardından çatışmanın yeniden tırmandığı 1999 yılında büyüme olmamış, aksine ekonomik küçülme yaşanmıştır. 2016'da barış anlaşmasının imzalanmasının

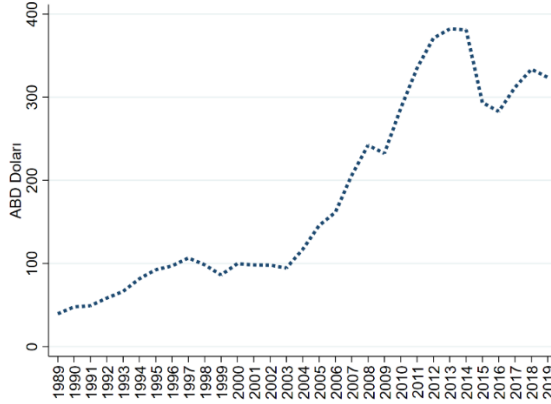
58 Sibel Karabel, "Kolombiya'da FARC ile Barış Müzakereleri Süreci (I)", *BİLGESAM Analiz/ Latin Amerika*, Sayı: 1351, 2017, s. 6.

59 The Office of the High Commissioner for Peace, *The Colombian Peace Process...*, s. 2.

60 González ve Álvarez, a.g.m., s. 88.

ardından ise ekonomik büyüme hızı artmaya başlamıştır. Dünya Bankası'nın 2019 verileri ve 2020 tahminlerinde de büyümenin devam ettiği görülmektedir.⁶¹

Grafik 4. Kolombiya Yıllık Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (Milyar USD) (1989-2018)

Kaynak: Dünya Bankası, 2019 verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Kolombiya'da barış anlaşması sonrası dönemde toplumsal dönüşümler gerçekleşirken bir yandan da politik düzenlemeler yapılmaktadır. İlk politik adım barış anlaşması kapsamında FARC-EP'nin Ortak Alternatif Devrimci Güç (*Fuerza Alternativa Revolucionaria del Común*, FARC) adını alarak yine FARC kısaltmasını kullanabilecek şekilde siyasi partiye dönüşmesi olmuştur. Parti 2018'de yapılan genel seçimlere katılmıştır.⁶² 2018 seçimlerinde Demokratik Merkez Partisi (*Partido Centro Democrático*) adayı Iván Duque'nin başkanlığı kazanmıştır. Duque'nin partisi barış müzakerelerini desteklememiş ve barış anlaşmasının imzalanmasına karşı kampanyalar yürütmüştür.⁶³ Duque'nin hükümet programı, yasallık; girişimcilik; eşitlik; çevresel sürdürülebilirlik ve yenilikçilik olarak açıklanmıştır.⁶⁴ Bu program, önceki Başkan Santos'un gündeminden oldukça farklıdır. Dahası, Duque'nin gündeminde barış anlaşması, anlaşmanın uygulanması ya da barış inşası ile ilgili bir hedef yer almamaktadır. Ancak yine de Başkan Duque yaptığı açıklamalarda anayasaya ve uluslararası kurallara uygun

61 Dünya Bankası, Colombia Data 2019, 22 Ekim 2019, <https://data.worldbank.org/country/colombia>.

62 Netherlands Institute for Multiparty Democracy, "Colombia's Political Background", 8 Nisan 2020, <https://nimd.org/programmes/colombia/>.

63 BBC World, "Colombia election: Farc fails to win support in first national vote", 12 March 2018, 8 Nisan 2020, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-43367222>.

64 Dünya Bankası, Colombia Overview, 12 April 2020, 18 Eylül 2020, <https://www.worldbank.org/en/country/colombia/overview>.

olduğu takdirde anlaşmaya ve sürece uyacağını dile getirmiştir.⁶⁵ Buna rağmen Duque'nin görevi devralmasının ardından anlaşmanın uygulamasında yavaşlamalar olmuştur.⁶⁶

Barış anlaşması imzalandıktan sonra yapılan genel seçimlere katılım, önceliklere göre daha yüksek oranda olmuştur. Katılım oranı 2010 seçimlerinde %44, 2014 seçimlerinde %48 olurken 2018 seçimlerinde %53'tür.⁶⁷ Dolayısıyla son üç seçim döneminde %50 katılımı geçen ilk seçim yılı 2018 olmuştur. Seçimlere katılımın artmasının yanı sıra Kolombiya Kongresinin iki kanadını oluşturan Senato ve Temsilciler Meclisinde temsil hakkı elde eden siyasi parti sayısı da artmıştır. Kolombiya Temsilciler Meclisinde 14, Senatoda ise 10 siyasi parti bulunmaktadır.⁶⁸ Bu partiler siyasal yelpazenin liberal, muhafazakâr, merkez, sosyalist, Hristiyan demokrat, demokratik sosyalist, merkez sol/etnik temelli, yeşiller gibi çok farklı noktalarında yer almakta; savundukları siyasal, toplumsal ve ekonomik konuları ve öncelikleri programlarına ve politikalarına yansıtılmaktadır. Bu durumda 2018 seçim sonuçlarına göre Kolombiya'da hem Senatoda hem de Temsilciler Meclisinde temsil çeşitliliği olduğu ifade edilebilir. Sonuç olarak halkın seçimlere daha çok katılım sağlaması, farklı ideolojik çizgilere sahip partilerin mecliste sandalye kazanması Kolombiya'da siyasi sürecin daha çoğulcu ve demokratik olmaya başlamasının göstergeleri olarak değerlendirilebilir.

Barış anlaşmasının uygulaması hedeflenenden daha yavaş seyretse de genel tabloya bakıldığında barış inşası sürecinin gerektirdiği dönüşümlerin olumlu bir şekilde ilerlediği görülmektedir. Ülkede çatışma kaynaklı ölümler ve göçlerin azalması güven ortamını pekiştirmiş ve barış inşasına olumlu katkıda bulunmuştur. Siyasi katılım ve temsiliyetin artması da sürece dair yaşanan olumlu gelişmeler arasındadır. Fakat barış inşası sürecinden memnun olmayan çeşitli grupların varlığı özellikle sürecin kalıcılığını sağlayacak olan anlaşmanın uygulanması önündeki temel engeller arasındadır ve süreci yavaşlatmaktadır.

Sonuç

Kolombiya'da Juan Manuel Santos hükümetinin ve FARC-EP'nin istekli ve kararlı tavrı sonucunda 2016 yılı Kasım ayında "Silahlı Çatışmayı Sonlandırmak ve İstikrarlı ve Sürekli Bir Barış İnşa Etmek İçin Nihai Sözleşme" isimli barış anlaşması Bogotá'da imzalanmıştır. Barış anlaşmasının imzalanması ile ülke-

65 Piccone, a.g.e., s. 6.

66 Kroc Institute for International Peace Studies, *Peace Accord Implementation...*, s. 2.

67 Registraduría Nacional del Estado Civil, Histórico de Resultados, 2018, 1 Nisan 2020, <https://www.registraduria.gov.co/-Historico-de-Resultados,3635-.html>.

68 Registraduría Nacional del Estado Civil, Cámara de Representantes, 2018, 1 Nisan 2020, <https://elecciones.registraduria.gov.co:81/elec20180311/resultados/99CA/BXXXX/DCA99999.htm>; Registraduría Nacional del Estado Civil, Senado de Republic, 2018, 1 Nisan 2020, <https://elecciones.registraduria.gov.co:81/elec20180311/resultados/99SE/BXXXX/DSE99999.htm>.

Görsel

Akademik
Bakış

351

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

de yeni bir döneme girilmiştir. Kalıcı barışı inşa etmeyi amaçlayan ülke, bunu birçok yoldan yapmaya çalışmaktadır. Bu dönemde FARC-EP'nin STyE süreci başlamış, örgüt Ortak Alternatif Devrimci Güç (FARC) adıyla siyasi partiye dönüşmüş, bu gelişmelerle eş zamanlı olarak barış anlaşmasının uygulama süreci başlamıştır. STyE sürecinin ilk iki aşaması hızlı bir şekilde devam ederken son aşama olan yeniden entegrasyon süreci henüz tamamlanmamıştır. FARC siyasi parti olarak 2018 seçimlerine katılmış, oy oranları düşük olsa da barış anlaşmasının sağladığı hak çerçevesinde hem Senatoya hem de Temsilciler Meclisine beşer üye ile katılım sağlamıştır.

Barış anlaşmasının uygulama süreci beklenildiği kadar hızlı ilerlemeye birlikte devam etmektedir. Bu çalışmada incelenen Aralık 2016-Nisan 2019 zaman diliminde, yani anlaşmanın imzalanmasından sonra geçen yaklaşık 29 aylık sürede, her maddede uygulamanın en az %16 oranında tamamlanmış olması gerekmektedir. Uygulama sürecini ölçen Kroc Uluslararası Barış Çalışmaları Enstitüsü'nün raporları incelendiğinde, kapsamlı tarım reformu maddesinin %3, siyasi katılım maddesinin %13, siyasi çatışmaların sonlandırılması maddesinin %45, yasa dışı uyuşturucu probleminin çözümü maddesinin %2, mağdurlar üzerine anlaşma maddesinin %12 ve uygulama, doğrulama ve kamu onayı maddesinin %52 oranında tamamlandığı görülmektedir. Bu oranlara göre, altı maddeden dördünün ilerleme hızı belirlenen hedefin gerisindedir ve 15 yıl sonunda uygulamanın tamamlanacağını söylemek zordur. Uygulama sürecinin gecikmesi ise barışı kalıcı hale getirmek için yapılması gereken toplumsal, siyasal ve ekonomik reformları da geciktirmektedir. Dolayısıyla son derece kapsamlı olan barış anlaşmasının tamamen hayata geçirilebilmesi için 15 yıllık uygulama hedefinin gerçekçi bir hedef olmadığı ifade edilebilir.

2018 seçimlerini kazanarak devlet başkanı olan Iván Duque'nin siyasi gündeminde barış anlaşmasının uygulanmasının yer almaması da sürecin yavaşlığının en önemli gerekçelerinden biridir. Kolombiya'da, barış anlaşmasının uygulanması için oluşturulmuş devlet dışı yasal bir denetleme mekanizması yoktur. Bu nedenle, Santos ve Duque örneklerinde görüldüğü gibi, farklı hükümetlerin konu hakkındaki tutumu süreci etkilemektedir. Bu yüzden, hükümet değiştiği zaman uygulama oranlarının pozitif ya da negatif anlamda değişme olasılığı söz konusudur. Ancak, Duque hükümeti devam ettiği sürece anlaşmanın uygulanması yavaş seyredecektir.

Barış inşası sürecinin yavaş ilerlemesinin bir diğer nedeni süreci balatayan aktörlerin varlığıdır. Bu aktörlerden biri olan karteller, özellikle anlaşmanın "yasa dışı uyuşturucu probleminin çözümü" maddesi ve kapsamlı tarım reformu maddesi ile doğrudan ilişkilidir. Kimi zaman FARC-EP ve diğer silahlı örgütlerle birlikte faaliyet gösteren ve uyuşturucu ticaretini sürdürmeyi isteyen karteller, koka arazilerini kaybetmelerine neden olacak maddelerin uy-

Gazi

Akademik
Bakış

352

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

gulanmasını engellemeye çalışmaktadır. Kolombiya barış sürecinin bir diğer baltalayanı ise anlaşmanın eşit şartlara dayanmadığını öne süren bazı eski FARC-EP üyeleridir. Eski üyelerden bazıları silah bırakmayı reddederken, silah bırakanlardan bazıları ise yeniden silahlanmaya çalışmaktadır. Bu durum, silahlı çatışmayı sonlandırma maddesi başta olmak üzere, barış anlaşmasının uygulanmasını zorlaştırmaktadır.

Öte yandan Kolombiya'da çatışmadan kaynaklı ölümlerin ve yer değiştiren insan sayısının azalması; ekonomik iyileşmeler; siyasi katılım ve temsilin artması gibi birtakım olumlu değişimlerin yaşandığı da görülmektedir. Kolombiya, çatışma durumundan çıkıp çatışma sonrası bir ülke olma yolunda olumlu adımlar atmakla birlikte ülkede çatışmanın tamamen sonlandığını ve Kolombiya'nın çatışma sonrası bir ülke haline geldiğini söylemek mümkün değildir. FARC-EP ile olan çatışma sona erse de diğer silahlı örgütler ve karteller ile yaşanan çatışmalar henüz çözülmemiştir. Ülkede son yıllarda çok sayıda toplumsal liderin öldürüldüğü de göz önünde bulundurulduğunda farklı bir çatışmanın ortaya çıkma ihtimali henüz ortadan kalkmamıştır. Barış anlaşmasının olumlu kazanımları göz ardı edilmemekle birlikte, barış inşası süreci devam eden Kolombiya'da kalıcı ve sürekli bir barışın henüz sağlanamadığı ve kalıcı barışa ulaşmanın zaman alacağı görülmektedir. Tarafların barış anlaşmasında kabul ettikleri kapsamlı maddeleri hayata geçirmekten imtina etmeleri ya da bu süreçte ortaya çıkan engelleri aşmakta başarısız olmaları çatışmaların yeniden şiddetlenmesine ve sağlanan ilerlemenin kaybedilmesine yol açacağı için Kolombiya'nın içinde bulunduğu kırılgan barış inşası sürecinin korunması ve gereken çabanın gösterilmesi elzemdir.

Kaynaklar

AKGÜL, Nazife Selcen Pınar, "Barış Çalışmaları: Başlangıçtan Günümüze Değişimi", *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, 3/1, 2015, s. 85-106.

AKYEŞİLMEN, Nezir, "Çatışma Yönetimi: Kavramsal Bir Analiz", N. Akyeşilmen, der., *Barışı Konuşmak Teori ve Pratikte Çatışma Yönetimi*, ODTÜ Yayıncılık, Ankara 2013. BBC WORLD, "Colombia election: Farc fails to win support in first national vote", 12 March 2018, 8 Nisan 2020, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-43367222>.

CAPERA FIGUEROA, José Javier - José Julián Ñañez Rodríguez, "Una Perspectiva Crítica Sobre la Violencia en Colombia en Épocas del Postconflicto", *Utopía y Praxis Latinoamericana*, 22/78, s. 153-162.

CONSEJO NACIONAL DE POLITICA, ECONOMICA Y SOCIAL, *Lineamientos Para la Articulación del Plan Marco de Implementación del Acuerdo Final Con los Instrumentos de Planeación, Programación y Seguimiento a Políticas Públicas del Orden Nacional y Territorial*, Departamento Nacional de Planeación, Bogotá 2018, 12 Mart 2020, <http://www.redsaludpaz.org/sp/docs/conpes3932.pdf>.

Gazi

Akademik
Bakış

353

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

DAŞLI, Güneş, vd. *Barış ve Toplumsal Cinsiyet: Kolombiya Barış Süreci*, Demos Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018.

DAWSON, Grant, *Peacekeeping, Peacebuilding, and Peacemaking: Concepts, Complications, and Canada's Role*, Government of Canada Library of Parliament Parliamentary Research Branch, Ottawa 2004.

DÜNYA BANKASI, Colombia Overview, 12 April 2020, 18 Eylül 2020, <https://www.worldbank.org/en/country/colombia/overview>.

DÜNYA BANKASI, Colombia Data 2019, 22 Ekim 2019, <https://data.worldbank.org/country/colombia>.

EL GOBIERNO COLOMBIA ve FARC-EP, "Final Agreement to End the Armed Conflict and Build a Stable and Lasting Peace", 2016, 12 Aralık 2019, <http://especiales.presidencia.gov.co/Documents/20170620-dejacion-armas/acuerdos/acuerdo-final-ingles.pdf>,

FRAGILE STATES INDEX, *Fragility in the World 2016*, 2 Mart 2020, <https://fragilestatesindex.org>.

FRAGILE STATES INDEX, *Fragility in the World 2017*, 2 Mart 2020, <https://fragilestatesindex.org>.

FRAGILE STATES INDEX, *Fragility in the World 2018*, 2 Mart 2020, <https://fragilestatesindex.org>.

FRAGILE STATES INDEX, *Fragility in the World 2019*, 2 Mart 2020, <https://fragilestatesindex.org>.

GARZÓN-VERGARA, Juan Carlos, "Avoiding the Perfect Storm: Criminal Economies, Spoilers, and the Post-Conflict Phase in Colombia", *Stability: International Journal of Security & Development*, 4/1, 2015, s. 1-15.

GOBIERNO DE COLOMBIA, *Plan Marco de Implementación Acuerdo Final para la terminación del conflicto y la construcción de una paz estable y duradera*, 2016, 12 Mart 2020, [https://colaboracion.dnp.gov.co/CDT/Conpes/Economicos/3932_Anexo%20B_Plan%20Marco%20de%20Implementación%20\(PMI\).pdf](https://colaboracion.dnp.gov.co/CDT/Conpes/Economicos/3932_Anexo%20B_Plan%20Marco%20de%20Implementación%20(PMI).pdf).

GONZÁLEZ, César Augusto Niño - Daniel Palma Álvarez, "Colombia Undergoing Mutation: From the Concept of Post-conflict to the Pragmatism of the Conflict", *JANUS.NET e-journal of International Relations*, 9/2, 2018, s. 78-92.

GRAY, Daniel, "The Role Played by 'spoilers' in Peace Processes", *E-International Relations*, 2009, 8 Ağustos 2020, <https://www.e-ir.info/2009/08/25/using-case-studies-of-your-choice-examine-the-role-played-by-'spoilers'-in-peace-processes/>

GUELKE, Adrian, "Negotiations and Peace Processes", J. Darby ve R. Mac Ginty, der., *Contemporary Peacemaking Conflict, Violence and Peace Processes*, Palgrave Macmillan, New York 2003.

GUTIÉRREZ SANÍN, Francisco, "The Politics of Peace: Competing Agendas in the Colombian Agrarian Agreement and Implementation", *Peacebuilding*, 7/3, 2019, s. 314-328.

INSTITUTE FOR ECONOMICS & PEACE, *Global Peace Index 2016*, 2 Mart 2020,

- <http://visionofhumanity.org/reports>.
INSTITUTE FOR ECONOMICS & PEACE, *Global Peace Index 2017*, 2 Mart 2020, <http://visionofhumanity.org/reports>.
INSTITUTE FOR ECONOMICS & PEACE, *Global Peace Index 2018*, 2 Mart 2020, <http://visionofhumanity.org/reports>.
INSTITUTE FOR ECONOMICS & PEACE, *Global Peace Index 2019*, 2 Mart 2020, <http://visionofhumanity.org/reports>.
KARABEL, Sibel, "Kolombiya'da FARC ile Barış Müzakereleri Süreci (I)", *BİLGESAM Analiz/ Latin Amerika*, 1351, 2017, s. 1-9.
KROC INSTITUTE FOR INTERNATIONAL PEACE STUDIES, Colombia Barometer Initiative, 12 Mart 2020, <https://peaceaccords.nd.edu/barometer>.
KROC INSTITUTE FOR INTERNATIONAL PEACE STUDIES, *Peace Accord Implementation in Colombia Continues to Progress Two Years in*, 2019, 12 Aralık 2019, https://kroc.nd.edu/assets/316152/190409_pam_media_advisory_final.pdf.
KROC INSTITUTE FOR INTERNATIONAL PEACE STUDIES, *Report on the Statuses of Implementation of the Colombia Final Accord*, 2017.
KROC INSTITUTE FOR INTERNATIONAL PEACE STUDIES, *State of Implementation of the Colombia Peace Agreement Report Two*, 2018.
LAMBOURNE, Wendy, "Post-Conflict Peacebuilding: Meeting Human Needs for Justice and Reconciliation", *Peace, Conflict and Development*, 4, 2004, s. 1-24.
LATIN AMERICA WORKING GROUP, *Peace Accord Implementation in Colombia: Urgent Need to Adhere to the Spirit of the Accords*, 2019, 1 Mart 2020, <https://www.lawg.org/wp-content/uploads/Colombia-Peace-Memo-March-2019.pdf>.
MAHER, David - Andrew, Thomson, "A Precarious Peace? The Threat of Paramilitary Violence to the Peace Process in Colombia", *Third World Quarterly*, 39/11, 2018, s. 2142-2172.
MAIHOLD, Günther, *Colombia's Peace and Venezuela's Turmoil: An Emerging Regional Crisis Landscape in South America*, Stiftung Wissenschaft und Politik Comment No. 12, 2018.
MALDONADO, Andres Ucrós, "What Is the Colombian Peace Process Teaching the World?", *New England Journal of Public Policy*, 29/1, 2017, s. 1-7.
MOLLOY, Sean, *Assessing and Influencing Progress in Peace Processes Workshop Report*, Political Settlements Research Programme (PSRP), 2018.
NAVARRETE, Maria Alejandra - Laura Alonso, "Overview of Violence Against Social Leaders in Colombia", InSight Crime, 2020, 8 Nisan 2020, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/overview-violence-social-leaders-colombia/>.
NETHERLANDS INSTITUTE FOR MULTIPARTY DEMOCRACY, "Colombia's Political Background", 8 Nisan 2020, <https://nimd.org/programmes/colombia/>.
NEWMAN, Edward - Oliver Richmond, "Peace Building and Spoilers" *Conflict, Security & Development*, 6/1, 2006, s. 101-110.
ÖZERDEM, Alpaslan, *Barış İnşası Kuram ve Uygulaması*, Nobel Yayıncılık, Ankara 2013.

Görüş

Akademik
Bakış

355

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

PICCONE, Ted, *Peace with Justice: The Colombian Experience with Transnational Justice*, The Brookings Institution Foreign Policy Report, Washington, D.C. 2019.

REGISTRADURÍA NACIONAL DEL ESTADO CIVIL, Histórico De Resultados, 2018a, 1 Nisan 2020, <https://www.registraduria.gov.co/-Historico-de-Resultados,3635-.html>.

REGISTRADURÍA NACIONAL DEL ESTADO CIVIL, Cámara de Representantes, 2018b, 1 Nisan 2020, <https://elecciones.registraduria.gov.co:81/elec20180311/resultados/99CA/BXXXX/DCA99999.htm>.

REGISTRADURÍA NACIONAL DEL ESTADO CIVIL, Senado de Republic, 2018c, 1 Nisan 2020, <https://elecciones.registraduria.gov.co:81/elec20180311/resultados/99SE/BXXXX/DSE99999.htm>.

RETTBERG, Angelika, "Peace-Making Amidst an Unfinished Social Contract: The Case of Colombia", *Journal of Intervention and Statebuilding*, 14/1, 2020, s. 84-100.

SANDOVAL GARRIDO, Luis Eduardo, vd., "Perception of the Special Jurisdiction for Peace for Incarcerated Members of the Military in the Armed Conflict in Colombia", *Cuadernos de Economía*, 38/78, 2019, s. 701-728.

SZEGEDY-MASZÁK, Ildikó, "Globalized Nation-State.Theoretical Proposal for the Analysis of the Implementation of the Colombian Peace Agreement", *International Law: Revista Colombiana de Derecho Internacional*, Sayı: 30, 2017, s. 185-228.

THE OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR PEACE, *Learn About the Peace Process in Colombia*, Bogotá, 2014.

THE OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR PEACE, *The Colombian Peace Process: The Agreement Regarding the Victims of the Conflict*, Bogotá, 2014.

THE OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR PEACE, *The Colombian Peace Agreement: The Opportunity to Build Peace*, Bogotá, 2016.

TORRES GÓMEZ, Edwin E., vd., Neighborhood effects of civil conflict (1990-2012)". *Perfil de Coyuntura Económica*, Sayı: 21, 2013, s. 7-16.

UNIDAD PARA LA ATENCIÓN Y REPARACIÓN INTEGRAL A LAS VÍCTIMAS, 2019, 12 Eylül 2019, <https://www.unidadvictimas.gov.co/es/registro-unico-de-victimas-ruv/37394>.

UPSALA CONFLICT DATA PROGRAM, UCDP Colombia, 2019, 25 Ekim 2019, <https://ucdp.uu.se/country/100>.

VALENZUELA, Pedro, "The Values of Peace in the Colombian Peace Agreement: Discursive Progress and Empirical Hurdles", *Peacebuilding*, 7/3, 2019, s. 297-313.

Extended Abstract

The armed conflict with the FARC-EP in Colombia which began in 1964, ended in 2016 with the peace agreement titled "Final Agreement to End the Armed Conflict and Build a Stable and Lasting Peace". However, the agreement itself does not mean that a lasting and sustainable peace is achieved in Colombia.

The peacebuilding process that started with the signing and ratification of the agreement and the disarmament of the FARC-EP, should continue with the implementation of the agreement. In the peacebuilding process, in addition to the implementation of the agreement, several transformative steps have been taken especially in social, political, and economic areas in order to eradicate the negative effects of the conflict which lasted more than 50 years.

The six main points stated in the peace agreement are “comprehensive rural reform”; “political participation”; “end of the conflict”; “solution to the illicit drugs problem”; “agreement regarding the victims of the conflict”; “implementation, verification and public endorsement”, and they are required to be completed in 15 years, meaning that the rate of implementation for each article should be approximately 6.5% per year. This study analyses the implementation rates of the six main points of the agreement and examines the social, political, and economic reforms in the country within the framework of the following research question: “Could it be anticipated that the peacebuilding process in Colombia has progressed positively?” The implementation rates of four of the main points, which are “comprehensive rural reform”, “political participation”, “solution to the problem of illicit drugs”, and “agreement regarding the victims of the conflict” remain below the targeted rate. The implementation rates for other two points of the agreement which are “end of the conflict”, and “implementation, verification and public endorsement” are higher than the anticipated %6.5 per year.

Peacebuilding process also comprises social, political, and economic reforms. As a result of these reforms, numbers of deaths and forced displacements caused by the conflict began to decrease. Furthermore, there have been some positive developments in the country’s economic indicators. At the same time, the FARC-EP has officially handed over its weapons as required by the agreement. Moreover, the study discusses the obstructions in the peacebuilding process. Even though the reforms and disarmament process follow a positive course, there are also some setbacks regarding the implementation of the peace agreement, therefore slowing down the peacebuilding process. The presence of spoilers such as cartels, and the current government’s reluctance to implement the agreement for political reasons are amongst the impediments. In addition, some of the former members of FARC-EP have resumed the conflict by taking up arms and joining other armed groups.

In conclusion, findings of the study show that the implementation rates of the four main points of the agreement have been below the targeted rate. However, it is also observed that the progress achieved through social, political, and economic transformations has been significant. For the time being the reforms continue to take place and rather low implementation rates of the

Gazi

Akademik
Bakış

357

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

peace agreement do not severely disrupt the peacebuilding process. Nevertheless, if the main points of the agreement are not implemented sufficiently, it would be difficult to realise the essential social, political, and economic transformations in the long term. Hence, considering that one of the most important phases of peacebuilding is the full implementation of the peace agreement, so long as there are hindrances, it would be challenging to achieve a lasting and sustainable peace in Colombia.

Gazi

Akademik
Bakış

358

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021